

Sygn. akt IV CNP 80/12

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi strony powodowej
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego Sądu Gospodarczego w B.
z dnia 5 listopada 2010 r., w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Produkcyjno -
Handlowo - Usługowego "A." Spółki z o.o. w S.
przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń SA w Warszawie
Centrum Likwidacji Szkód w B.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 czerwca 2013 r.,

**oddala skargę i nie obciąża strony powodowej kosztami
postępowania wszczętego wniesieniem skargi.**

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji zasądził od pozwanego Ubezpieczyciela na rzecz powodowej Spółki - Ubezpieczonego kwotę 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami, ustalając, że między 11 a 13 kwietnia 2009 r. doszło do kradzieży z włamaniem do sklepu powódki i poniesienia przez nią szkody, za którą odpowiada pozwany Ubezpieczyciel. Sąd ten ustalił, zarazem, że powódka nie posiadała szczególnych zabezpieczeń, o których mowa w postanowieniach OWU.

Apelację pozwanego Ubezpieczyciela uwzględnił Sąd drugiej instancji, który wyrokiem reformatoryjnym z dnia 5 listopada 2010 r. oddalił powództwo w zakresie kwoty 20.000 zł.

W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd I instancji nie wziął pod uwagę okoliczności, iż sklep powódki nie był wyposażony w zabezpieczenia okna wskazane w § 12 ust. 2 pkt d OWU, z którego wynika, że okna w zabezpieczonym budynku winny być zabezpieczone kratami, antywłamaniowymi roletami lub żaluzjami mającymi świadectwo kwalifikacyjne upoważnionej jednostki lub okiennicami. Z kolei Sąd ten ustalił jako okoliczność bezsporną, że okno przez które sprawca dostał się do wnętrza sklepu nie było w żaden sposób zabezpieczone.

W tej sytuacji Sąd odwoławczy stwierdził, że skoro powodowy Ubezpieczony nie spełnił wymaganych przez OWU wymogów bezpieczeństwa, to nie doszło do przewidzianego w umowie wypadku (art. 805 § 1 k.c.), a w konsekwencji brak było podstaw do wypłacenia przez stronę pozwaną odszkodowania.

Powodowa Spółka wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji w całości, opierając skargę na następujących podstawach:

- rażącego naruszenia art. 382 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez pominięcie w uzasadnieniu wyroku ustalenia faktów, które uznał za udowodnione i na których się oparł;

- błędnej wykładni art. 805 § 1 k.c. i art. 65 § 2 k.c. w zw. z § 2 pkt 20 OWU „PZU DORADCA”, przez dowolne przyjęcie, że nie dochodzi do wypadku objętego

umową ubezpieczenia, jeśli ubezpieczający nie wykona warunku ogólnych warunków ubezpieczenia, co skutkowało bezzasadną odmową zastosowania w sprawie art. 805 § 1 k.c.

- błędnej wykładni art. 65 § 2 k.c. w zw. z § 12 ust. 2 pkt d) OWU „PZU DORADCA” przez dowolne przyjęcie, że okna w ubezpieczonym budynku winny być zabezpieczone kratami, antywłamaniowymi roletami lub żaluzjami, mającymi świadectwo kwalifikacyjne upoważnionej jednostki lub okiennicami.

Strona skarżąca wniosła o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego w całości.

Z kolei pozwany Ubezpieczyciel w odpowiedzi na skargę powódki wniósł o oddalenie w całości tej skargi i o zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie, pomimo oparcia jej na uzasadnionych w części podstawach, ale wobec równoczesnego braku podstaw do stwierdzenia, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem w rozumieniu art. 424¹¹ § 1 k.p.c.

Szczegółowe postanowienia dotyczące konkretnego ubezpieczenia ustalane są w ogólnych warunkach ubezpieczenia (v. wyrok SN z dnia 29 września 2004 r., II CK 549/03, niepubl.), z treści których wynika jakie zdarzenia (łącznie z ich uwarunkowaniami) zaliczane są w danym ubezpieczeniu do wypadków ubezpieczeniowych objętych ochroną ubezpieczeniową.

Wbrew stanowisku strony skarżącej Sąd drugiej instancji nie pominął w uzasadnieniu wyroku ustalenia faktów, które uznał za udowodnione, a wprost przeciwnie, Sąd ten uwzględnił w uzasadnieniu wyroku fakt, że sklep powódki nie był wyposażony w zabezpieczenia okna przewidziane w § 12 ust. 2 pkt d) OWU pozwanego, wręcz zarzucając Sądowi I instancji, że nie wziął tej okoliczności pod uwagę. Uwzględnienie w uzasadnieniu wyroku ustalenia co do braku zabezpieczenia okna lokalu w sposób przewidziany w postanowieniach OWU doprowadziły Sąd odwoławczy do odmiennej oceny prawnej tożsamego stanu

faktycznego, aniżeli dokonana przez Sąd pierwszej instancji. Konstatacja ta nie przesądza jednak o naruszeniu zaskarżonym skargą wyrokiem wskazanych przepisów postępowania. Naruszeniem art. 382 k.p.c. przez Sąd drugiej instancji, oddalający jako nieudowodnione powództwo wyrokiem reformatoryjnym, jest bowiem pominięcie tylko tej części materiału dowodowego, która dla Sądu I instancji stanowiła podstawę wydania wyroku uwzględniającego powództwo (por. wyrok SN z dnia 22 lipca 2010 r. I CSK 511/09, niepubl.). Tymczasem w sprawie niniejszej Sąd odwoławczy nie pominął w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a tylko dokonał odmiennej jego oceny prawnej, co nie uzasadnia zarzutu naruszenia wymienionych przepisów procesowych.

Zasadne okazały się natomiast zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, czego nie można jednak automatycznie utożsamiać z niezgodnością wyroku z prawem w rozumieniu art. 424¹¹ § 1 k.p.c.

Zważyć bowiem należy, że o treści stosunku prawnego ubezpieczenia przesądzają zarówno postanowienia umowy ubezpieczenia, jak i postanowienia wzorca umownego Ubezpieczyciela (OWU), jeśli spełnione zostały przesłanki związania drugiej strony tym wzorcem, określone odpowiednio w art. 384 k.c. i art. 384¹ k.c. Rację ma więc strona skarżąca o tyle, gdy zarzuca błędną wykładnię i w konsekwencji niezastosowanie art. 805 § 1 k.c. wskutek kategoriycznego przyjęcia przez Sąd odwoławczy, że niespełnienie przez skarżącą wynikającego z OWU wymogu co do sposobu zabezpieczenia okna przesądza automatycznie o niewystąpieniu przewidzianego w umowie wypadku ubezpieczeniowego.

Tymczasem o treści stosunku obligacyjnego wykreowanego zawarciem umowy ubezpieczenia przesądza zarówno treść postanowień OWU jak i treść postanowień umowy, a w razie sprzeczności między nimi strony są związane umową (art. 385 § 1 k.c.) Innymi słowy, określenie przewidzianego umową wypadku (art. 805 § 1 k.c.) nie może odbyć się jedynie z wyłącznym zastosowaniem brzmienia postanowień OWU, a więc z pominięciem zgodnej woli stron umowy i to określonej przy zastosowaniu przesłanek wynikających z art. 65 § 2 k.c.

Tymczasem zarówno umowa ubezpieczenia, jak i postanowienia OWU pozwanego Ubezpieczyciela, składające się na treść stosunku prawnego ubezpieczenia, podlegają wykładni wg reguł określonych w art. 65 § 2 k.c., a tym samym określenie pojęcia wypadku ubezpieczeniowego wyłącznie poprzez odesłanie do brzmienia postanowienia § 2 pkt 20 OWU stanowi o naruszeniu przepisu art. 65 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie (por. wyrok SN z dnia 7 marca 2007 r., II CSK 475/06, niepubl.).

Rację więc ma strona skarżąca o tyle, że dla ustalenia treści stosunku prawnego ubezpieczenia istotne są przesłanki określone w art. 65 k.c. także wówczas, gdy strona zawierając umowę posługuje się wzorcem umowy w postaci OWU. Postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia również podlegają wykładni z uwzględnieniem dyrektyw interpretacji oświadczeń woli określonych w art. 65 § 2 k.c. i to z uwzględnieniem wynikającej z art. 385 § 2 k.c. zasady interpretacji niejasnych postanowień wzorca w sposób korzystny dla ubezpieczającego (wyroki SN: z dnia 26 sierpnia 2009 r., I CSK 46/09, niepubl. i z dnia 26 stycznia 2006 r., V CSK 90/05, niepubl.). W judykaturze wręcz podkreśla się, że niejasne sformułowania postanowień wzorca należy wyklądać z uwzględnieniem rozumienia ich znaczenia przez stronę przystępującą do umowy (wyrok SN z dnia 7 października 2010 r. IV CSK 149/10, niepubl.).

Wszelkie niejasności sformułowań postanowień OWU obciążają ubezpieczyciela, a przy wykładni woli stron umowy ubezpieczenia i ustalaniu w ten sposób treści stosunku prawnego ubezpieczenia, niejasności te powinny być brane pod uwagę na korzyść ubezpieczającego i prowadzić do przyjęcia takiej treści łączącego ich stosunku prawnego, która byłaby zgodna z wolą ubezpieczającego, gdyby niejasności tych nie było (wyrok SN z dnia 12 stycznia 2007 r., IV CSK 307/06, niepubl.).

Ponadto należy pamiętać, że umowa ubezpieczenia pełni funkcję ochronną i przy wykładni jej postanowień nie można tracić z pola widzenia tego jej zasadniczego celu (wyrok SN z dnia 9 października 2002 r., IV CKN 1421/00, niepubl.). Z tego punktu widzenia konieczność dokonania wykładni woli stron umowy i oceny rozumienia przez nie zarówno postanowień umowy jak

i postanowień OWU, wymaga zawsze uwzględnienia również okoliczności, w których doszło do złożenia oświadczeń woli i zawarcia umowy ubezpieczenia.

Jednakże zasadność niektórych spośród zgłoszonych w skardze zarzutów nie może być uznana za tożsamą z uznaniem zaskarżonego wyroku jako niezgodnego z prawem w rozumieniu art. 424¹¹ § 1 k.p.c. i ukształtowanego w tej materii stanowiska judykatury.

W wyroku z dnia 9 marca 2006 r. (II BP 6/05, OSNP 2007/3-4/42) Sąd Najwyższy stwierdził, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, mający na celu uzyskanie odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem działania władzy publicznej, może być uwzględniona tylko wówczas, gdy naruszenie prawa ma charakter kwalifikowany, elementarny i nie może być traktowana jako środek prowadzący do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych w odniesieniu do każdego wadliwego wyroku sądu.

Niezgodność orzeczenia z prawem powodująca odpowiedzialność odszkodowawczą państwa musi polegać na oczywistej obrazie prawa. Nie jest nią natomiast wybór jednej z możliwych interpretacji przepisów prawa, choćby a posteriori okazała się nieprawidłowa. Niezgodność prawomocnego orzeczenia z prawem może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa (wyrok SN z dnia 10 czerwca 2008 r., I BP 54/07, niepubl.);

Ponadto w wyroku z dnia 20 września 2007 r. (II CNP 87/07, niepubl.), Sąd Najwyższy stwierdził, że orzeczenie niezgodne z prawem, to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi zatem mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności.

Środek prawny w postaci skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie zmierza do podważenia zaskarżonego wyroku, lecz umożliwia uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie w oddzielnym postępowaniu naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu Państwa. Stwierdzenie niezgodności z prawem nie uchyla prawomocności i mocy obowiązującej zaskarżonego orzeczenia (wyrok SN z dnia 10 stycznia 2012 r. I BU 10/11, niepubl.).

Wobec powyższego Sąd Najwyższy nie dopatrył się podstaw do przyjęcia, że zaskarżony skargą wyrok zapadł z rażącym naruszeniem prawa i w tej sytuacji orzekł jak w sentencji na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania wszczętego wniesieniem skargi orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 424¹², art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 k.p.c.